

6	Anethum graveolens L.	103	58,20	43,50	73,03	29,10
7	Petroselinum crispum L.	139	67,10	51,73	99,39	28,50

У ході проведення лабораторного дослідження по визначенню вмісту аскорбінової кислоти в овочевих культурах (в коренеплодах буряка, картоплі, моркви та в листі капусти) та зелені (листя шавлю, петрушки, кропу було відзначено, що найбільший вміст аскорбінової кислоти серед досліджуваних культур у листках петрушки, а найменший – в коренеплодах моркви. З'ясовано, що вміст вітаміну С листках капусти, шавлю, кропу, петрушки становив від 46 до 139 мг на 100 г істотної частини продукту тоді як у коренеплодів буряку та моркви в середньому становив від 8.1 до 5.2 мг.

Після збирання врожаю починається процес зменшення аскорбінової кислоти. Так, восени в бульбах картоплі в середньому її міститься 12–15 мг/100 г, а в кінці зими – лише 5–7%. Дослідження підтвердили дані про нестійкість вітаміну С. Так вже через добу зелена маса листяних овочів втратила 48% вітаміну та коренеплоди, бульбоплоди середньому на 11%. зберігання в овочесховищі овочі втратили в середньому 53%, причому При трьох місячному зберіганні найнижчі втрати вітаміну С були відзначені у капусти білоголової (39%). Після заморозки зелень листкових овочів втратила 29% аскорбінової кислоти, що підтверджує ефективність використання даного методу для зберігання зелені. Отже, важливе значення в збереженні вітаміну С має тривалість зберігання з дотриманням відповідних режимів тобто кисень, тепло, світло є основними ворогами вітаміну С в овочах.

Література

1. Брехман, И.И. Человек и биологически активные вещества [Текст]. /И.И. Брехман – М.: Наука, 1980.— 120с.
2. Вітаміноносні рослини [Текст]: Довідник /Ф.А. Жогло, В.П. Олійник, Р.М. Шурін – Львів: Світ, 1992. – 152 с.
3. Володарська, А.Т. Вітаміни на грядці [Текст] /А.Т. Володарська, М.О. Скляревський – К.: Урожай, 1989. – 144с.
4. Сказкин Ф.Д. Практикум по физиологии растений [Текст] /Ф.Д. Сказкин, Е.И. Ловчинская, Т.А. Красносельская. – М: Сов. наука, 1948. – 339с.
5. Скляревский, А.Я. Целебные свойства пищевых растений [Текст] /А.Я. Скляревский – М.: Россельхозиздат, 1975.— 271 с.

АГРОБІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ФОНУ ЖИВЛЕННЯ В УМОВАХ СЕЛИЩА ВЕЛИКА БАГАЧКА

*Онiпко В.В., Сердюк С.С.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка*

За обсягами вирощування *Helianthus annuus* L. посідає перше місце у світі серед інших олійних. Важливе значення при одержанні високого врожаю має використання гібридів та умови, у яких вирощується культура. Особливе місце в агротехніці соняшника посідає фон живлення [1, 3]. Соняшник більш вибагливий до поживного режиму ґрунтів, порівняно з іншими польовими культурами. Тому необхідно знати ту оптимальну норму добрив, внесення якої забезпечить найбільший приріст урожаю. Крім того, наявність елементів мінерального живлення у ґрунті в оптимальних спів-

відношеннях сприяє поліпшенню якості насіння [2, 4]. Гібриди соняшнику характеризуються різними агробіологічними особливостями: тривалістю вегетаційного періоду, діаметром кошика, площею листової поверхні, стійкістю до хвороб тощо [5, 6]. Скоростиглі сорти й гібриди поступаються ранньостиглим і середньостиглим за урожайністю та олійністю насіння. Вирощування в господарствах не одного, а двох-трьох гібридів соняшнику дає змогу ефективніше використовувати генетичний потенціал гібридів та збиральну техніку і транспортні засоби. Враховуючи означені аргументи по вивченню гібридів соняшнику різних груп стиглості в залежності від фону живлення є надзвичайно актуальним. Ростові процеси рослин, розвиток вегетативних і репродуктивних органів значною мірою визначаються забезпеченістю культур вологою і поживними речовинами, фізичними властивостями ґрунту, погодними умовами вегетаційного періоду й іншими факторами. Проведені нами в 2011 році спостереження показали, що строки настання фенологічних фаз розвитку та тривалість міжфазних періодів гібридів соняшнику, які вивчалися в експериментальному дослідженні, залежали від фону живлення (табл. 1).

Таблиця 1

**Тривалість міжфазних періодів гібридів соняшнику в дослід-
дах, доба**

Гібрид	Фон живлення	Міжфазні періоди			
		сівба-сходи	сходи-цвітіння	цвітіння-фізіологічна стиглість	сходи-фізіологічна стиглість
Ковчег	без добрив	14	42	55	97
	N ₄₅ P ₆₀	14	44	59	103
	N ₉₀ P ₁₂₀	14	45	63	108
Ясон	без добрив	14	44	58	102
	N ₄₅ P ₆₀	14	47	61	108
	N ₉₀ P ₁₂₀	14	49	65	114
Псьол	без добрив	14	45	64	109
	N ₄₅ P ₆₀	14	50	67	117
	N ₉₀ P ₁₂₀	14	52	70	122

На початку росту та розвитку рослин соняшнику тривалість міжфазних періодів не залежала від фонів мінерального живлення та гібридів. Більш відчутна різниця зафіксована при цвітінні культури. Так, цвітіння ранньостиглого гібриду Ковчег спостерігалось раніше, ніж у інших гібридів і тривалість періоду «сходи-цвітіння» складало 42 доби. Гібриди Ясон та Псьол зацвітали на 2–3 доби пізніше. Застосування різних фонів мінерального живлення затягувало настання цвітіння за рахунок кращого живлення рослин. Так, перше цвітіння наступало на ділянках без добрив – в середньому на 44 добу. Застосування добрив у нормі N₄₅P₆₀ збільшувало тривалість міжфазного періоду «сходи цвітіння» в середньому на 3 доби, а N₉₀P₁₂₀ – на 5 діб.

Тривалість періоду «цвітіння-фізіологічна стиглість» також усього вегетаційного періоду залежала насамперед від гібриду та фонів мінерального живлення. Гібрид соняшнику Псьол мав найбільшу тривалість періоду «цвітіння-фізіологічна стиглість» – 64–70 та усього вегетаційного періоду 109–122 доби. У середньостиглого гібрида Ясон відмічено зменшення означених показників, які аналізуються, в середньому на 6 та 8 діб відповідно. Найменша тривалість як міжфазних періодів, так і вегетаційного періоду в цілому була зафіксована у ранньостиглого гібрида Ковчег і складала відповідно 55–63 та 97–108 діб.

Мінеральні добрива також впливали на тривалість як окремих фаз розвитку, так і всього вегетаційного періоду. Внесення максимальної норми мінеральних добрив ($N_{90}P_{120}$) зтягувало тривалість періоду «цвітіння-фізіологічна стиглість» в середньому на 7 діб, порівняно з ділянками, де добрива не вносили. Зменшення норми добрив до $N_{45}P_{60}$ зменшувало цю різницю в середньому на 3 доби. Відповідні закономірності були зафіксовані і при аналізі тривалості всього вегетаційного періоду культури. При внесенні добрив нормою $N_{45}P_{60}$ виявлено збільшення тривалості вегетаційного періоду в середньому на 6 та $N_{90}P_{120}$ – на 12 діб, порівняно з неудобреними контролями.

Отже, встановлено, що ріст і розвиток перспективних гібридів соняшнику різних груп стиглості залежить від фону живлення. Проведені експериментальні дослідження мають важливе практичне значення і потребують подальшого вивчення.

Література

1. Борисоника З.Б. Подсолнечник / [З.Б. Борисоника, И.Д. Ткалич, А.И. Науменко та ін.]. – К.: Урожай, 1985. – 160 с.
2. Калинин С.М. Влияние минеральных удобрений на урожай и масличность семян подсолнечника / С. М. Калинин, И. Попов // Труды Волгоградского с/х ин-та. – 1974. – Вып. 52. – С. 68–72.
3. Лукашев А.А. Рациональное удобрение подсолнечника / А.А. Лукашев // Химия в сельском хозяйстве. – М.: Агропромиздат. – 1986. – №9. – С. 34–35.
4. Лукашев А.И. Влияние применения удобрений в севообороте на урожайность подсолнечника, его химический состав и вынос питательных веществ / А. И. Лукашев, Н. М. Тишко // Науч.-техн. бюлл. ВНИИМК. – Краснодар, 1989. – Вып. 4(107). – С. 39–41.
5. Турчинов О.Е. Реакція гібридів соняшнику різних груп стиглості на фоні живлення / О.Е. Турчинов, С.І. Попов // Селекція і насінництво. – Вип. 82. – Харків: Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, 1999. – С. 4–99.

АНАЛІЗ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЕЯКИХ ЛУЧНИХ РОСЛИН ОКОЛИЦЬ С.М.Т. ДИКАНЬКА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Орлова Л.Д., Двірна Т.С., Чернівецька М.Л.
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

Вивчення морфологічних показників рослин являється одним з важливих досліджень лучних травостоїв, адже ці показники можна використовувати для визначення стану рослини та фітоценозу, в якому вона зростає, за ними ж можна прогнозувати майбутні зміни у фітоценозі.

Завданням нашого дослідження стало проведення морфометричних вимірів деяких лучних рослин та порівняння отриманих даних з тими, що наводяться у різних літературних джерелах з метою встановлення їх відповідності. Об'єктом дослідження стали луки околиць с.м.т. Диканьки полтавської області. Дані луки розташовуються на території колишнього глиняного кар'єру, яка характеризується глинистими ґрунтами, а також лучно-чорноземними (на периферії), для її мікрорельєфу притаманна невисока горбистість з близьким до суходільного типом луків, та численні низовини зі значним зволоженням, для яких характерний низовинний тип лук. Видобуток глини припинився у 1995 р і зараз на цій території спостерігається проходження сукцесійних змін, більша частина кар'єру на даний